

Väärinkäsitysten torjumiseksi

*S. T. S:n hallinnon kiertokirje n:o 2
koskeva O. Y. Tietäjää.*

Näköispainos

Kesävuori Purujärvi 1990

TAMPEREEN
SENTRAALI-
KIRJAPAINO

1917.

Suomen Teosofisen Seuran jäsenille. Veljet ja sisaret!

Hallinnolle on saapunut seuraava kirje, jota on pohdittu hallinnon kokouksissa huhtikuun 12, 15 ja 18 p:nä ja jonka hallinto on päättänyt saattaa kaikkien Seuran jäsenten tiedoksi ollakseen tilaisuudessa torjumaan siinä esiintuotuja epäilyksiä ja syytöksiä, koska nämä muuten voivat vaikuttaa haitallisesti ja ehkäisevästi teosofiseen työhön ja erittäinkin uuden O. Y. Tietäjän muodostumiseen.

Suomen Teosofisen Seuran hallinnolle.

Pyytäisin Teitä hyväntahtoisesti palauttamaan lähettämäni postikortin koskeva o. y. Tietäjää. Sitouden kyllä vieläkin ostamaan jonkun osakkeen, jos vain yhtiö perustetaan rehellisessä tarkoituksessa, ja taidanpa saada veljenikin ostamaan kymmenkunta osaketta, mutta tahdon nyt kuitenkin sen kortin takaisin, sillä en halua äänestykselläni myötävaikuttaa siihen, että uuden osakeyhtiön ja ylisihteerin suhde tulee sellaiseksi, että hän saisi tilaisuuden myydä osakeyhtiölle omistamansa aikakauskirjan siten, että hän saisi *sekä myyjänä että ostajana* määrätä ja sopia aikakauskirjan Tietäjän hinnasta. Jos ehdotus sellaisenaan hyväksyttäisiin kuin se on hallinnon

kiertokirjeessä, niin olisi aivan välttämätöntä, että ylishteeri kirjallisesti kunniasanallaan sitoutuisi pysymään poissa siitä o. y. Tietäjän kokouksesta, jossa aikakauskirjan Tietäjän kaupasta päätetään, ja olemaan o. y. Tietäjän kokouksessa sekä itse omistamiensa että hallussaan mahdollisesti olevien Teosofisen kirjakaupan omaisuutta vastaavien, ainoastaan haltijalle asetettujen osakekirjojen avulla edes toistenkaan kautta millään tavalla vaikuttamatta kyseelliseen kauppaan. Samanlaisen sitoumuksen mikäli se koskee hallussaan mahdollisesti olevia haltijalle asetettuja osakekirjoja pitäisi myös kaikkien hallinnon nykyisten jäsenien tehdä, sillä kuten tunnetaan ovat he täydellisesti ylishteerin vaikutusvallan alaisena, oikeastaan vain pelkkiä nukkeja hänen käsissään.

Edeltäkäsini en tahdo väittää, että ylishteeri todella olisi niin julkea, että hän julkenisi itse ostajana tavalla tai toisella vaikuttaa tai ottaa osaa sen kaupan päättämiseen, jossa hän itse esiintyy myyjänä, mutta kaiken mahdollisuuden ja kaikkien väärinkäsitysten varalta olisi välttämätöntä, että hän tekisi yllämainitun sitoumuksen, varsinkin kun ei hän ole vielä ilmoittanut, mitä hän »Tietäjästä» tahtoo.

Muuten on hallinnon kiertokirjeessä hyvin omi-
tuinen lause, nim. — — — »on epä tietoista, koska uudelleen tällainen tilaisuus tarjoutuisi». Merkitseekö se sitä, että on epä tietoista, milloin ylishteeri uudelleen tarjoo seuralle sen omaisuuden, jonka hän on kymmeniä kertoja vakuuttanut moraalisesti kuuluvan seuralle, vaikka hän sen nykyään juriidisesti omistaakin? Onko hänellä todella aikomus pitää yksi-

tyisomaisuutenaan, josta hänen sukulaisensa voisivat hänen kuolemansa jälkeen ruveta riitelemään, sen omaisuuden, joka on syntynyt satojen teosofein *teosofiselle liikkeelle* tekemistä lahjoituksista, sen omaisuuden, jonka hän *itse myöntää* kuuluvan seuralle, elleivät seuran jäsenet juuri nyt hajallaan ollen suostu ottamaan sitä vastaan siinä muodossa kuin hän sen seuralle tarjoo? Onkohan se todella totta? Siten kuitenkin useat arvelevat ja epäilevät, ja he pysyvät epäilyksissään kunnes hän täysin vilpittömässä muodossa tekee tarjouksensa, jossa ei ole minkäänlaisia takaportteja. — Miksi ei nyt ensimmäiseksi hankita seuran säännöille vahvistusta? — Kansa rukoilee pimeydessä, mutta teosofit tekevät voitavansa, jotta ei teosofian valo vain pääsisi pimeyttä valaisemaan.

Tervehtien:

A. A. Saarnio.

Ylläolevan kirjeen hallinto voisi jättää omaan arvoonsa, jos hallinto vain kiinnittäisi huomiota omaan loukattuun kunniaansa, sillä kirjeen sävy on jonkun verran hämmästyttävä, sen käyttämä kieli jonkun verran suvaitsematon ja räikeä: sen kirjottaja nähtävästi ei ole tullut ajatelleeksi, että syyttäessään ylisihiteeriä ja hallinnon jäseniä hän samalla syyttää koko Seuraa, joka virallisessa vuosikokouksessaan on valinnut tuon kelvottoman ylisihiteerin ja nuo hänen kädessään mitättömät »nuket», hallinnon muut jäsenet. Että hallinto kuitenkin on päättänyt kirjeeseen vastata, riippuu seuraavista syistä:

1) Kirjeen on kirjottanut tunnettu, arvossa pidetty ja teosofiaa elävästi harrastava jäsen, jonka totuuden rakkautta, vilpittömyyttä ja vakavuutta meillä ei ole mitään syytä epäillä; ehdotuksellaan teosofisen pan-

kin perustamiseksi hän sitä paitsi on osottanut sydämestään harrastavansa veljeyden asiaa;

2) kirjeessä viitataan siihen, että on useita Seuran jäseniä, joita samansuuntaiset epäilykset varsinkin ylisihteeriä kohtaan vaivaavat ja joihin he luonnollisesti kaipaavat selvitystä;

3) koko kirje tuntuu sentähden purkaukselta, jonka kautta kauvan haudotut ja hillityt ajatukset ovat irrottuneet kahleistaan, ja me tunnemme kiitollisuutta herra Saarniota kohtaan siitä, että hän on pukeutunut tuohon epäkiitolliseen tehtävään olla ehkä monenkin salassa ajattelevan julkisena puhutorvena.

Näin ollen katsomme velvollisuudeksemme Teosofisen Seuran jäseniä ja teosofista työtä kohtaan julkaista kirje ja vastata siihen.

Kirjeessä on neljä asiallista pääkohtaa, jotka koskevat seuraavia kysymyksiä: 1) aikooko ylisihteeri myydä aikakauskirja Tietäjän, 2) aikooko ylisihteeri anastaa itselleen Teosofisen Kustannusliikkeen omaisuuden, 3) miksi nykyhetki on erinomaisempi tilaisuus kuin mikä muu hetki tahansa, sekä 4) mikä on Teosofisen Seuran suhde uuteen osakeyhtiöön.

Otamme asiat järjestäin.

1. Aikakauskirja Tietäjä.

Kirjeessä väitetään, että ylisihteeri, joka omistaa aikakauskirja Tietäjän, tulisi kaupan teossa esiintymään sekä myyjänä että ostajana, ja vaaditaan sekä ylisihteeriltä että hallinnolta kirjallinen lupaus pysymään poissa siitä kokouksesta, jossa kaupasta päätetään. Tämä väite olettaa ja edellyttää nähtävästi kaksi seikkaa: 1) että ylisihteeri aikoo myydä Tietäjän ja 2) että kauppa on tapahtuva lähimmässä tulevaisuudessa, ainakin ennen vuosikokousta, koska puhutaan hallinnon nykyisistä jäsenistä. Mistä kirjeen kirjottaja on saanut aiheen näihin edellytyksiinsä,

emme tiedä. Ainakaan ei hallinnon kiertokirje v. k. 25 p:ltä antanut siihen aihetta. Siinä vain huomautettiin, että »jos uusi osakeyhtiö tahtois saada haltuunsa Tietäjän, on siitä tehtävä eri sopimus ylisihteerin kanssa;» ei mitään muuta. Hallinnon lause sisältää päinvastoin epäsuorasti, että ylisihteerillä ei ole mitään erityistä halua myydä Tietäjäänsä, mutta aiheutui siitä ajatuksesta, että uusi osakeyhtiö mahdollisesti tahtois haltuunsa Tietäjän jo ennen ylisihteerin kuolemaa. Tämä hallinnon aavistus onkin nyt jo osottautunut oikeaksi, sillä Savonlinnan looshiin puheenjohtaja, tuomari Nevalainen kirjottaa näin huhtikuun 8 p:nä:

»Mielestäni on aivan luonnollista, että osakeyhtiö haluaa saada Tietäjän haltuunsa. Syyt siihen ovat monet ja selvät. Tämän vuoksi ehdotan, että T. S:n hallinto mahdollisimman pian tekee ennakkosopimuksen ylisihteerin kanssa, jotta osakeyhtiön perustavassa kokouksessa viimeistään oltaisiin selvillä siitä, millä ehdoilla osakeyhtiö voi lehden haltuunsa saada, (jos se tahtoo sitä, kuten otaksun).«

Me saamme siis uudelleen huomauttaa, että jos uusi osakeyhtiö tahtoo saada haltuunsa Tietäjän, on siitä tehtävä eri sopimus ylisihteerin kanssa. Onhan luonnollista, että ylisihteerin mielellään säilyttää omanaan sen aikakauskirjan, jonka hän on työllään ja tiedoillaan luonut, jota hän alusta saakka on toimittanut ja jonka puolesta hän on alussa suuriakin taloudellisia uhrauksia tehnyt; onhan se nyt hänen varsinaisena aineellisena tukenaan ja turvanaan. Kuitenkin hän ymmärtää, että Teosofinen Seura ja uusi osakeyhtiö mahdollisesti tahtoisivat muutoksia aikakauskirjan toimittamisessa ja hoidossa — muutoksia, jotka saattaisivat sille olla suureksikin eduksi, — ja sentähden hän kyllä suostuu visseillä ehdoilla luovuttamaan Tietäjän uudelle osakeyhtiölle. Mutta hän ei ole ajatellutkaan sitä mahdollisuutta, että tämä

kauppa voisi tapahtua, ennenkuin osakeyhtiö on täydellisesti muodostunut, kaikista varhimmista jona tulevan vuoden alusta.

2. Teosofinen Kustannusliike.

Kirjeessä on näin kuuluva passus: »Onko ylisihteerillä todella aikomus pitää yksityisomaisuutenaan, josta hänen sukulaisensa voisivat hänen kuolemansa jälkeen ruveta riitelemään, sen omaisuuden, joka on syntynyt satojen teosofien teosofiselle liikkeelle tekemistä lahjotuksista, sen omaisuuden, jonka hän itse myöntää kuuluvan seuralle?»

Tämä lause sisältää niin raskaan epäilyksen ylisihteerin vilpittömyydestä ja oikeudentunnosta, että meidän todella hämmästyneinä täytyy kysyä: kuinka on mahdollista, että yhdenkään suomalaisen teosofin aivoissa semmoinen epäily on voinut syntyä?

Me hallinnon muut jäsenet olemme nähneet ylisihteerin viimeisen, toukokuun 30 p:nä 1916 kirjoittaman testamentaarisen ohjeen,¹ jossa kaikki hänen nimessään oleva teosofinen omaisuus on määrätty teosofiselle liikkeelle. Mutta me emme koskaan olisi kaivanneet mitään senkaltaista todistusta ylisihteerin rakkaudesta teosofista liikettä kohtaan — puhumattakaan hänen vilpittömyydestään, sillä me emme ole koskaan huomanneet hänessä pienintäkään itsekkyyttä teosofisissa asioissa.²

¹ »Viimeisen«, koska vuosien kuluessa olen olosuhteiden muuttuessa muuttanut joitakuita persoonallisia dispositioineja ja sentähden kulloinkin kirjottanut uuden testamentinkin. P. E.

² Voin ylpeydellä lisätä, että minun lähimmät sukulaiseni eivät ole »nousseet minua vastaan«, käyttäkseni raamatun kieltä. He harrastavat itse teosofiaa, rakastavat ja kunnioittavat minua, niin että ilman testamenttiakin tietäisivät miten menetellä. Olemme yhdessä kerran ennenkin luopuneet omaisuudesta, joka laillisesti oli lankeava meille, kun oikeudentuntomme määräsi toisin. P. E.

Yllätoistetussa lauseessa on sanat: »... sen omaisuuden, joka on syntynyt satojen teosofien teosofiselle liikkeelle tekemistä lahjotuksista...»

Tämän johdosta olemme tulleet ajatelleeksi, että monet Suomen T. S:n nykyiset jäsenet eivät varmaankaan tunne teosofisen liikkeemme, varsinkaan kustannusliikkeen alkuvaiheita, jonka tähden oli puute, ettemme siitä tehneet selkoa viime kiertokirjeessämme. Olemme myös huomanneet, että jotkut jäsenemme saattavat mielessään sekottaa yhteen monia teosofisia yrityksiämme ja monia teosofisia rahastoja. Tahdomme sentähden tässä painostaa, että n. k. maakassat, temppelikassat, Blavatskykirjasto ja yleensä päämaja eivät ole missään taloudellisessa tekemisessä kustannusliikkeen kanssa. Ei yksikään penni niistä rahoista, joita on lahjotettu yllämainittuihin rahastoihin, ole joutunut kustannusliikkeen hyväksi.

Tahdomme nyt tällä kertaa korjata laiminlyöntiämme ja luoda lyhyen silmäyksen kustannusliikkeen historiaan.

Kokouksessamme t. k. 15 p:nä annettiin meille luettavaksi seuraava selostus, jonka oli kirjottanut hallinnon aikaisempi kunnianarvoisa jäsen, rouva Ida af Hällström. Kirjotus oli kyhätty yksityistä tarkotusta varten Vågen-looshissa, mutta sopii tässä yhteydessä julkaistavaksi.

Teosofisen kustannusliikkeemme alkuhistoria.

Tämän liikkeen pohjana ja ensimmäisenä ituna oli muutaman sadan markan arvosta kirjoja, jotka kenraali Sederholm oli antanut myytäväksi (»Omantunnon uskonto») ja joista hän oli luvannut tulot teosofiselle liikkeelle; välittäjänä oli kenraalin ystävä rouva Maria Ramstedt, joka sitten Pekka Ervastian

ynnä muutamien toisten kanssa muodosti komitean; ¹ tämä komitea kokoontui vähä väliä pohtimaan ehdotuksiaan, miten yhä jatkuvasti julkaistaisiin teosofista kirjallisuutta. Vähitellen liike kasvoi täksi *kustannusliikkeeksi*, joka jo käsittää niin monta alkuperäistä teosta P. E:ltä y. m. sekä lisäksi suomennoksia teosofisesta kirjallisuudesta. Samalla kustannuksella julkaistiin myös *Omatunto* (sittemmin *Tietäjä*). Afääri oli alussa yhteinen kirjaliikkeelle ja aikakauskirjalle, mutta erotettiin sitten kahdeksi. Kirjakustannusliikkeellä, jonka teosofisessa tarkoituksessa yksityiset teosofit olivat perustaneet, ei ollut laillista pohjaa, vaan ainoastaan ylevä aatteellinen pohja. Afäärit olivat välistä hatarat ja uhkasivat liikettä perikädolla, varsinkin siitä syystä, että liikettä hoiti palkattu apulainen, jolla oli sangen hyvä palkka ja vuokraavustusta itselleen ja perheelleen sen vuokran lisäksi minkä liike itse maksoi puolestaan. Pelastus tuli P. E:n kautta, joka tarjoutui ottamaan huostaansa koko kustannusliikkeen kaikkine velkoineen. Tämän ehdotuksen hyväksyivät suurella mielihyvällä Teosofisen Seuran jäsenet, jotka olivat varta vasten kokoontuneet; ei mitään tilintekoa tulisi kysymykseen, P. E. sai menetellä niinkuin parhaaksi näki. Kustannusliike seisoi yhä aatteellisella pohjalla. Seura ei ollut sen omistaja. Pikemmin sitä saattoi katsoa P. E:n omaisuudeksi, koska velkataakka ja kaikki huolet lepäsivät

---

¹ Historiallisesti oikeammin: joka sitten liittyi Söörnäisten Työväenyhdistyksessä valittuun kirjallisuuskomiteaan, johon kuuluivat Pekka Ervast ja kuusi muuta asianharrastajaa.

P. E.

hänen hartioillaan. Siten ei kuitenkaan P. E. koskaan ole tahtonut asiaa käsittää. Hän on tarjonnut liikkeen Seuralle. Nyt joudumme me tämän kysymyksen eteen, johon meidän tulee vastata: tuleeko Seuran nyt ottaa vastaan lahja ja siten joutua osakkaaksi suureen kasvavaan liikkeeseen, jolla on oma kirjapaino, kirjansitomo j. n. e.?

Vielä seikka: että P. E. on tuntenut velvollisuudekseen toimia niin, kuin hän on tehnyt, sen ymmärtää, kun tuntee hänet oikein. Mutta menetteleekö Seura jalomielisesti, kun se häneltä vastaanottaa oikeudenmukaisena lahjana sen pääoman lyhentämättömänä, joka monessa suhteissa on hänen omansa, hänen luomansa kun se on sekä *huolella* ja *huolellisuudella* että *rahallisilla* avustuksilla; — niin, tämän kaiken hän on tehnyt aatteen vuoksi, mutta eikö niillä, jotka myös ottavat vastaan *aineellisen* lahjan, ole mitään velvollisuutta antaa hänenkin tulla osalliseksi *hankitusta* omaisuudesta?

Hallinnon kokouksessa 18 p:nä luettiin myös seuraava kirje, joka oli ylisihteerille saapunut Vägen-looshin puheenjohtajalta professori V. Heikeliltä (kirje on tähän suomennettu):

H:gissä 13. 4. 17.

Suomen Teosofisen Seuran Ylisihteerin Herra Pekka Ervast!

H. V.!

Eilen esitin Vägen-looshille sinun eli T. S. hallinnon ehdotuksen T. K. ja K:n siirtymisestä T. S:lle,

ja tahdon täten ilmottaa, että kaikki olimme yhtä mieltä seuraavasta:

Tahdomme ensin lausua sinulle suuren kiitoksemme siitä valtavasta työstä, mikä sinulla monen vuoden aikana on ollut T. K. ja K:n afääreistä, jotka sinun on onnistunut saattaa loistavaan kuntoon, vaikka otiit ne vastaan kurjassa tilassa. Lisäksi tahdomme pienestä puolestamme kiittää sinua jalosta tarjouksestasi lahjottaa koko afääri T. S:lle, joka siten tulisi osakkaaksi suunniteltuun yhtiöön. Kuitenkin näyttää meistä paremmalta, että T. S., joka on puhtaasti aatteellinen seura, ei välittömästi sekaantuisi afääreihin, vaan että yhtiö tulisi seisomaan erillään seurasta, niinkuin tukholmalainen liike ja T. P. S. Lontoossa ovat, vaikkakin osakkaat suurimmaksi osaksi olisivat Seuran jäseniä. Seurassa tai sen ystävien kesken on arvatenkin joku lakimies, jonka apua kai pitäisi käyttää, että asia saataisiin oikein laillisesti järjestetyksi, niin ettei syntyisi semmoisia ikävyyksiä kuin Johanssonin kanssa aikoinaan.

Jos yhtiö tulisi erillään seisova, katsomme me, että sinun oikeudenmukaisesti pitäisi tulla sen osakkaaksi esim. 20,000 markalla.

Veljellisellä tervehdyksellä

Viktor Heikel,

Vägen-looshin puheenjohtaja.

Suomen Teosofisen Seuran ensimmäisen vuosikokouksen pöytäkirjaan (v:lta 1908) on loppuun liitetty historiallinen katsaus teosofisen liikkeen alkuvaiheisiin Suomessa vuosina 1891—1907 (sivu 38—42).

Otamme tähän ne kohdat, jotka koskevat kustannusliikkeen alkuhistoriaa:

»1902. Lokakuussa perustetaan ¹⁾ Valon airut« niminen komitea teosofisen kirjallisuuden hankkimiseksi suomen kielelle. Komitean ensimmäiset jäsenet ovat: O. Reinikainen, puheenjohtaja, A. Aaltonen, F. Sippola, S. Sampo, K. Henriksson, V. Palomaa, Pekka Ervast.

1903. Teosofinen kirjallisuuskomitea julkaisee ensimmäisen kirjansa »Omantunnon uskonto«, kirj. C. R. Sederholm, suomentanut Martti Humu. Kenraali Sederholm maksaa kirjan painokustannukset (1,000 kpl.) ja lahjottaa koko painoksen »Valon airueelle«, niin kuin rouva M. H. ilmaiseksi oli käännöksen tehnyt. Kahdessa viikossa myydään 700 kpl. ja näin karttuneet varat ovat ensimmäisenä kustannuspääomana. Nyt julaistaan vuoden kuluessa lisäksi viisi kirjaa. Keväällä pitää P. E. kirjastossa ruotsinkielisiä esitelmiä, joiden tulot lankeevat suomalaiselle kustannuskomitealle. Joulukuussa anoo P. E. lupaa suomalaiselle teosofiselle aikakauslehdelle nimeltä »Uutta Valoa.«

1904. »Valon airut«, suomalainen kirjallisuuskomitea, pitää ensimmäisen vuosikokouksensa 31 p:nä tammikuuta. Kokouksessa on läsnä 250 henkeä. Noin 800 markkaa kootaan suomalaisen kirjallisuuden hyväksi. Tänä vuonna julaistaan neljä kirjaa. »Uutta Valoa«- lehdelle antaa epäyksen kenraalikuvernööri Bobrikoff vähää ennen kuolemaansa. Marraskuussa anoo Martti Humu lupaa »Omalletunnnolle, teosofiselle aikakauslehdelle.«

1905. »Valon airueen« toisessa vuosikokouksessa kootaan 600 mk. suomalaisen kirjallisuuden hyväksi. Vuoden kuluessa ilmestyy kuusi kirjaa. Maaliskuussa

---

¹ Tämä tapahtui Söörnäisten Työväenyhdistyksessä, jonka turvissa teosofisia luentoja pidettiin. Alote on siis Suomen kansan.

P. E.

saadaan lupa »Omalletunnolle» ja toukokuussa ilmestyy ensimmäinen kaksoisnumero. Syksyllä saa »Valon airueen» rahaston- ja taloudenhoitaja F. A. Johansson toimekseen pyytää laillista vahvistusta kustannusliikkeelle. Lokakuulla saadaankin vahvistus »Teosofiselle Kirjakaupalle ja Kustannusliikkeelle.»

1906. »Teosofisen Kirjakaupan ja Kustannusliikkeen« kolmas vuosikokous maaliskuun 4 p:nä. Kootaan 600 mk. Tänä vuonna ilmestyy kuusi kirjaa.

1907. »T. K. ja K:n neljäs vuosikokous maaliskuun 3 p:nä. Kootaan 276 markkaa. Vuoden aikana julkaistaan viisi kirjaa.»

Tahdomme ylläolevaan lisätä, että syyskuussa 15 p:nä 1907 päätettiin perustaa Suomen Teosofinen Seura, joka lokakuun 21 p:nä sai osastokirjansa T. S:n presidentiltä. »Kokouksessaan syyskuun 16 p:nä päätti T. K. ja K:n hallinto tarjota liikkeen, jota alusta asti on hoidettu yhteisomaisuutena, Osaston hallinnon huostaan osaksi sillä perusteella, että kustannusliikkeen hallinnon useimmat jäsenet myöskin olivat Osaston hallinnon jäseninä. Osaston hallinto selitti suostuvansa ottamaan liikkeen johdon käsiinsä ja päätöksen hyväksyivät S. T:n jäsenet yleisessä kokouksessa.» (Ensimmäisen vuosikouksen pöytäkirja v:lta 1908, siv. 23.)

Vuonna 1908 muuttuivat kustannusliikkeen asiat kokonaan. Silloinen toimitusjohtaja rupesi laiminlyömään tehtäviään, mutta ei kuitenkaan tahtonut erota, vaikka hallinto pyysi, koska liike oli hänen nimesään. Monenlaisten rettelöiden perästä saatiin hänet vihdoin luovuttamaan liike käsistään, liike, joka ei vähimmässäkään määrässä ollut hänen omansa, mutta silloin kustannusliike olikin vararikon partaalla käteisen rahan puutteessa.

Ylisihteri astui silloin näyttämölle ja pelasti liikkeen, niinkuin rouva Hällströmin selostuksesta näkyy. Liikkeen silloinen tila näkyy vuoden 1914 vuosikerto-

muksesta, kuten myös sen taloudellinen kasvu ja kehitys. Kun ylisihteeri otti vastaan liikkeen, tekivät sen velat Smk. 11,491:45 ja rahaa oli kassassa Smk. 54: 85. Veloista oli eräs vekseli Smk. 1,200: 87 heti maksettava. Liike oli siis todella pulassa.

Mitään rahakeräyksiä kustannusliikkeen hyväksi ei ole toimeenpantu sen jälkeen kun liike joutui ylisihteerin huostaan. Ylisihteeri teki alussa lisävelkoja (Smk. 7,000: —) saadakseen liikkeelle käteistä rahaa, mutta velat ovat nyt kaikki maksetut. Omasta aloitteestaan on silloin tällöin joku lahjottanut pienemmän rahaerän, kuten Tietäjän numeroissa olleista kuittauksista on näkynyt, ja käsikirjotuksia ja suomennoksia on lahjotettu useampiakin.

Poikkeuksen säännöstä tekee Salainen Oppi, jota varten avattiin oma S. O:n rahasto, johon alussa tuli avustuksia yhteensä Smk. 1,218: 20. Salainen Oppi olikin Tietäjän ja siis ylisihteerin yksityistä yritystä, koska ylisihteeri ei tahtonut epävarmalla yrityksellä raskauttaa teosofista kustannusliikettä. Kun kuitenkin Salainen Oppi on osottautunut mahdolliseksi kustantaa ilman tappiota, aikoo ylisihteeri siirtää Salaisen Opinkin rahastoiheen Kustannusliikkeen varojen joukkoon.

Meille hallinnon jäsenille oli sanomaton ilo todeta, että Suomen vanhimpien teosofien taholta, siis niiden taholta, jotka alusta saakka ovat seuranneet ylisihteerin tekoja ja toimenpiteitä, tuli semmoinen odottamaton tunnustus kuin rouva Hällströmin ja Vägen-looshin kirjeet, tunnustus joka ei suinkaan aiheutunut mistään halusta puolustaa ylisihteeriä, sillä kirjottajat eivät mitään tienneet muutamien suomalaisten teosofien epäilyksistä.

Vaikka pidämme ihan luonnollisena asiana, että ylisihteeri tarjoo Seuralle sen omaisuuden, jota hän koko ajan on pitänyt ja hoitanut Suomen Teosofisen Seuran omaisuutena, katsomme toiselta puolen yhtä

luonnolliseksi, että Seura tuntee kiitollisuutta ylisih-
teeriä kohtaan siitä, että hän sekä uskollisesti että
taitavasti on hoitanut ja kartuttanut sitä leiviskää,
joka hänen huostaansa uskottiin.

3. *Nykyhetken tärkeys.*

Herra Saarnio on kirjeessään kiinnittänyt erityistä
huomiota hallinnon kiertokirjeessä olleeseen lausee-
seen: » . . . on epäietoista, koska uudelleen täm-
moinen tilaisuus tarjoutuisi.» Herra S:n omiin mietel-
miin tämän lauseen johdosta ei meidän tarvitse ka-
jota, koska jo edellä olemme niihin vastanneet. Mutta
eräs toinen arvoisa jäsen, Väinö Valvanne, kirjottaa
meille: »Ei ole kirjelmässä ilmoitettu pätevää syytä,
miksi osakeyhtiön muodostaminen on niin kiirehdi-
tävä, ettei voisi odottaa kesään asti, jolloin vuosiko-
kous on ollut tapana pitää. Siksi ei voisi ihme-
tellä, vaikka kirjelmä muutamissa seuran jäsenissä
herättäisi kummastusta ja vieläpä epäluuloa, ikään-
kuin ei tahdottaisi asiaa tuoda yleisen keskustelun
alaiseksi.»

Näihin huomautuksiin pyydämme vastata, että
kiertokirjeessämme oleva lause tarkoitti sitä harvi-
naista tilaisuutta, mikä perustettavalla osakeyhtiöllä
olisi saada haltuunsa hyvässä kunnossa oleva kirja-
paino suhteellisesti halvalla hinnalla. Emme tieten-
kään saata vaatia, että se yksityinen henkilö, joka
on kirjapainon ostanut ja sille tarpeelliset liikenne-
varat myöntänyt, kuinka kauvan tahansa odottaisi
ja aina vain pitäisi kirjapainoa tarjolla osakeyhtiölle;
saattavathan hänen omat liikeasiansa vaatia, että
hän myö koko kirjapainon pois vieraalle.

Vielä olisi mielestämme ollut varsin suotava, että
osakeyhtiö olisi valmiiksi muodostunut jo vuosiko-
kouksen ajaksi, sillä kuten tunnettua ei vuosikokouk-
sissa aikaa tahdo riittää pitkiin keskusteluihin.

Lisäksi tahdomme mainita, että Venäjän Teosofi-

nen Seura mielellään antaisi kaikki painatustyönsä meidän kirjapainollemme. He olisivat nyt jo lähettäneet muutamia kirjasia painettavaksi, mutta kirjapainon johtaja oli pakotettu kieltäytymään töitä vastaanottamasta, koska kirjapainolta puuttuu venäläisiä kirjakohteita. Muuten on selitetty venäläiseltä taholta, että heiltä tulisi työtä niin runsaasti, että kannattaisi pitää aivan erityinen venäläinen latoja.

Hallinnon mielestä tässäkin tarjoutuu suurenmoisen teosofinen tilaisuus. Joutuisimme kirjapainomme kautta läheisempään kosketukseen veljesmaan teosofien kanssa, ja että sellaisella yhteistyöllä ja kosketuksella on merkityksensä teosofisen veljeysaatteen kannalta, lienee jokaiselle jäsenellemme selvä.

Olemme yhä edelleen sitä mieltä, ettei pitäisi antaa tämän tilaisuuden luisua käsistämme. Nyt voisimme tehdä jotakin suurta teosofisen liikkeen ja aatteen hyväksi perustamalla osakeyhtiön, joka seisoi vankalla pohjalla ja jolla olisi riittävästi käyttövaroja koko kustannustoiminnan laajentamiseksi. Ylisihteeri luonnollisesti jättää Teosofisen Kirjakaupan ja Kustannusliikkeen omaisuuden Seuran haltuun ilman ehtoja, mutta Seuran ja teosofisen työn oma etu vaatii mielestämme, että perustetaan osakeyhtiö, jota olemme ehdottaneet. Sentähden kehotamme vieläkin jäseniämme jatkamaan koemerkintää ja jatkamaan sitä monin kerroin vilkkaammin ja innokkaammin kuin tähän saakka.

4. *Teosofinen Seura ja O. Y. Tietäjä.*

Hallinnolta on pariltakin taholta kysytty, miksi hallinto ehdotti, että kustannusliikettä vastaavat osakkeet asetettaisiin haltijalle eikä Teosofisen Seuran nimeen, kun olisi niin yksinkertaista, että ensin haettaisiin vahvistus T. S:n säännöille.

Aivan oikein. Tämä asia riippuukin seuraavasta pikkuseikasta: Hallinnon kiertokirje oli tosin päivätty

maaliskuun 25 p:nä, mutta se oli kirjoitettu ja lähetetty painoon saman kuukauden 15 p:nä, siis ennen vallankumousta (señtähden oli lopussa »keisarilliseen senaattiin» pro »Suomen senaattiin.) Vanhan järjestelmän vallitessa hallinto ei mitenkään olisi suonut, että Senaatilta olisi anottu vahvistusta T. S:n säännöille, ja niin ollen ei meidän mielestämme ollut mahdollista — Teosofisen Seuran epävirallisena ollen — merkitä osakkeita suoraan Seuran nimeen, vaan valitsimme haltija-käsitteen myöntämän välitien. Luonnollisesti tämä este nyt on poistunut, joten nyt voidaan hakea virallista vahvistusta Seuran säännöille ja sitten myös merkitä Seuralle tulevat osakkeet Seuran nimeen.

Vägen-looshin huomautukseen, että osakeyhtiö seisoi erillään T. S:sta, vastaamme, että niin tulisi olemaankin. O. Y. Tietäjä olisi liike, joka seisoi omilla jaloillaan. Teosofinen Seura olisi ainoastaan yksi osakas liikkeessä ja sen äänivaltaa liikkeessä käyttäisivät Seuran valitsemat edustajat. Mitään huolta ei Seuralle pitäisi koitua liikkeestä, päinvastoin — mikäli liike menestyy — helpotusta Seuran omassa taloudessa. Seura saisi vain nostaa vuotuisia korkoja osakkeistaan. O. Y. Tietäjän hallinto olisi luonnollisesti sen itsensä valitsema eikä sitä pidä sekottaa yhteen Teosofisen Seuran hallinnon kanssa.

Toivomme lopulta, että tämä pitkä ja työtä vaatinut kiertokirjeemme tyydyttäisi ja rauhoittaisi jäseniämme sekä kehottaisi heitä yhä uusiin uhrauksiin ja ponnistuksiin teosofisen asian hyväksi. Vielä odotamme useimmilta jäseniltä, että he tekisivät voitavansa kyetäkseen merkitsemään osakkeita uuteen yhtiöön. Ja varakkaammilta odotamme, että he tulevat ostamaan osakkeita tukuttain. Koemerkinä jatkuu yhä.

Helsingissä huhtikuun 18 p:nä 1917.

Suomen Teosofisen Seuran hallinto.

Ylisihteerin jälkikirjotus.

Herra Saarnio kirjottaa minulle huhtikuun 13 p:nä:
»Kun ajattelin O. V. Tietäjää varten tarvittavan pääoman suuruutta ja saman yhtiön vastaista toimintaa, olen tullut vaivanneeksi Teitä ja seuran hallintoa erittäin jyrkässä muodossa kirjoitetuilla kirjeilläni aivan liian paljon . . . Veljellisellä tervehdyksellä, teosofialle uskollisena pysyvä, vaikka vielä usein liian suoraa ja jyrkkää kieltä käyttävä: A. A. Saarnio.»
Minulle on ilo painattaa tähän herra Saarnion edelläolevat sanat, koska ne puolestaan todistavat, että me hallinnossa aivan oikein olemme ymmärtäneet herra Saarnion hyvän tarkoituksen.

Ja vielä tahdon lisätä, että uskon Seuran jäsenten ymmärtämyksellä myös arvostelevan herra Saarnion ensimmäisen kirjeen sanoja hallinnon jäsenistä. Semmoista tahdotonta hallintoa, jommoiseksi herra Saarnio kirjeessään kuvittelee nykyistä T. S:n hallintoa, ei ole koskaan ollut olemassa, sen jokainen teosofi ymmärtää. Olen istunut monenlaisissa johtokunnissa ja ikävintä on ollut semmoisissa missä jäsenet ovat katsoneet velvollisuudekseen olla eri mieltä ja riidellä keskenään. Sitä enemmän olen iloinut hallinnon työstä viime vuosina, koska se työ on sujunut arvokkaasti, sopusointuisasti ja nopeasti. Tämä ei ole johtunut siitä, että mikä tahansa ehdotus tai mielipide olisi hyväksytty muutta mutkitta, vaan siitä, että jokaista hallinnon jäsentä on elähyttänyt sama vilpitiön halu parhaimmalla järjellään ja intuitsioniltaan palvelemaan Teosofisen Seuran yhteistä suurta asiaa.

Pekka Ervast.

